

TÜRK AKIMI DOĞAL GAZ BORU HATTI TÜRKİYE, RUSYA VE BÖLGE İÇİN NE ANLAM TAŞIYOR?

-

07.01.2020

EuroNews (6 Ocak 2020)

Uluslararası adıyla TurkStream Türkçe bilinen adıyla Türk Akımı, Rusyadan çıkıp Karadenizi boydan boya geçen ve Ukraynayı bypass ederek Türkiye'nin Marmara bölgesine giriş yapan ve buradan Bulgaristana bağlanan ve bu şekilde başta Güney Avrupa olmak üzere tüm Avrupaya enerji sağlayabilecek olan bir doğal gaz boru hattı.

Güney Akımı adı verilen ve 2014te iptal edilen projenin yerine yapılmış olan bu hat projesi de Türkiye'nin Kasım 2015te Rus jetini düşürmesinin ardından askıya alınmıştı. İlişkiler 2016da normale döndükten sonra Mayıs 2017de yapımına başlanan hat 8 Ocak 2020de ilk gazı pompalamaya başlayacak. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin açılış seremonisi için Türkiye'ye geliyor.

Aynı şekilde Karadenizden geçen Mavi Akım boru hattından sonra Rusya ile Türkiye arasındaki ikinci direk gaz hattı olan Türk Akımı iki ülkenin enerji devi şirketleri olan Gazprom ve BOTAŞ arasında imzalandı ve 11,4 milyar euroya mal oldu.

Tam kapasite çalıştırıldığında Karadenizdeki bu iki hattan ayrı ayrı yıllık 15,75 milyar metreküp gaz geçişi olacak. İlk hat olan Mavi Akım daha ziyade Türkiye'yi beslemek için kurulmuştu, ikinci hat olan Türk Akımı ise Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Macaristana enerji sağlamayı amaçlıyor.

Türk Akımı projesinin teknik özellikleri neler?

Hattın deniz kesimi, Karadenizde birbirine paralel ilerleyen 930 kmlik iki adet borudan oluşuyor. Bunun 700 kmsi Türk karasuları içerisinde yer alıyor.

Yer yer 2 bin 200 metre derinliklere kadar inen borular Rusya kıyısındaki Anapa kenti yakınlarında başlayıp Trakiyadaki Kiyıköy beldesinde Türkiye kıyısına çıkıyor. İki kilometreyi aşan derinlikte inşa edilen 81 cm çapındaki bu boru hattı sistemi her biri 12 metre uzunluğunda olan binlerce borunun birleştirilmesi ile oluştu.

Kiyıköydeki alım terminalinden sonra karadaki iki yeraltı boru hattından biri Lüleburgazda Türkiye'nin mevcut doğal gaz şebekesine bağlanıyor ve diğer boru hattı ise Avrupa sınırına ulaşıyor. Yunanistana bağlanan kısmı için gerekli anlaşma da Temmuz 2015te Rusya ile Yunanistan arasında sağlandı.

Bulgaristan da Türk Akımı hattına bağlanabilmek için kendi topraklarında 11 kmlik boru hattı inşa etti. Kullandığı yıllık 3 milyar metreküp doğal gaz için tamamen Rusya'ya bağımlı olan Bulgaristanın Enerji Bakanı Tememoujka Petkova Ukrayna ve Romanya'ya transit ücreti ödemeyecek olmalarının hazinede her yıl milyonlarca euroluk tasarruf sağlayacağını açıkladı. Türk Akımı sayesinde Bulgaristandaki gaz fiyatlarında ortalama yüzde 5lik bir düşüş yaşanacağı hesaplanıyor.

Moskova Kieve mecbur kalmak istemiyor

Türk Akımı Rusyanın Ukraynayı bypass etmek için hayata geçirdiği üçüncü hat. İlk olarak Almanya'ya direk Baltık denizi üzerinden Kuzey Akımı boru hattı çekildi. Kuzey Akımı 2nin döşenmesi ise devam ediyor ancak ABD bu hattın inşasına karşı çıkıyor ve yaptırım tehditlerinde bulunuyor. Bu nedenle bu ikinci hattın geleceği şimdilik net değil.

Var olan durumda Rusya, Trans-Balkan boru hattı ile Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan üzerinden Türkiye, Yunanistan ve Kuzey Makedonya'ya gaz aktarıyor. Aralık ayında Rusya Ukrayna ile yeni bir gaz transit geçiş anlaşması yaptı ve Rus gazının en az beş yıl daha Avrupa'ya bu hat üzerinden de gitmeye devam edeceği konusunda uzlaşıldı. Bunun yanı sıra Moskova Kiev ile mevcut hukuki bir anlaşmazlığı çözmek için de 2,9 milyar euro ödeme yapmayı kabul etti.

Her ne kadar Rusya ile Ukrayna arasında bu anlaşmalar yapılmış olsa da Moskova en büyük ve en önemli müşterisi olan Avrupa ile gaz ilişkisini Kiev üzerinden kurmak ve Ukrayna'ya bu kozu vermek istemiyor.

Türk Akımı Türkiye ile Rusya arasında asimetrik bir bağımlılık yarattı

Erdoğan döneminde Türkiye'nin enerji politikaları adlı kitabın yazarı enerji uzmanı Dr.Tuğçe Varol Türk Akımının jeopolitik düzlemde getireceği değişiklikleri, Türkiye'ye artılarını ve eksilerini ve ortaya çıkaracağı olasılıkları euronews Türkçeye değerlendirdi:

Her boru hattı jeopolitik anlamda devletlere mutlaka bir etki yapar. Türk Akımı da karşılıklı bir bağımlılık yaratacak ama bu hat, Türkiye ile Rusya arasında asimetrik bir bağımlılık yaratıyor. Neden? Çünkü Rusya tarafı ağır Türkiye tarafı hafif. Bunun sebebi Türkiye'nin Rusya ile masaya otururken arkasında Avrupa Birliği'nin (AB) enerji güvenliği konusunda Türkiye uygulatmak istediği kuralların olmayışı. O yüzden Türkiye yapayalnız oturdu Rusyanın karşısına.

Karşılaştırmalı örnek olarak Ukraynayı işaret eden Varol şöyle devam ediyor:

Durumu görmemiz için Ukrayna'nın verdiği mücadeleye ve geldiği son noktaya bakmamız kafi. Ukrayna Rusya ile yaşadığı tüm çatışmaya rağmen ondan 3 milyara euroya yakın bir tazminat alma ve 5 yıl boyunca da gaz akışını garantileme noktasına geldi. Bunlar yetmezmiş gibi bir de fiyatlarda indirim aldı. Ukrayna masada Rusya ile eşit bir şekilde oturma aşamasına nasıl geldi? Ukrayna AB üyeliği için aday adayı bile değil üstelik. Bu durum AB'nin ve ABD'nin güçlü şekilde Ukrayna'nın yanında durması ile oldu. AB ve batı vizyonu olan Ukrayna hükümeti dedi ki ben uluslararası kuralları uygulayarak oynamak istiyorum.

Bulgaristan gazı Türkiyeden daha ucuza alacak

Türkiyenin Rusya ile yaptığı anlaşmada Ben Avrupa adaylığını ve bunun bana enerji konusunda verdiği liberal pazar, şeffaflık ve regülasyonların uygulanması bu destekleri bir kenara bırakıyorum, sınırının dışında bırakıyorum ve Rusya ile herhangi bir Orta Asya ülkesi gibi kendi başıma Türk Akımı anlaşması yapıyorum. dediğini belirten Varol aynı nedenle Bulgaristanın Rusya ile ikili ve kısa dönemli anlaşmalar yapıp bu hattan geçen gazı Türkiyeden daha ucuza alacağını ileri sürdü. Varol şöyle konuştu:

Neden? Çünkü onların arkasında Avrupa Komisyonu desteği var. Aynı Macaristan ve hatta aday ülke Sırbistan için bile öyle olacak çünkü bunların hepsinin anlaşmalarını Avrupa Komisyonu takip ediyor, gerekli raporları verip destek sağlıyor. AB kimseye Rusya ile çalışamazsınız demiyor ama liberal kurallar ve şeffaflık ile çalışacaksınız diyor. Türk Akımı projesinin Rusya ile Türkiye arasında kalan kısmında biz bunu görmüyoruz. O nedenle de Rus hakimiyeti var burada. Aynı 2014 öncesi Ukraynanın enerji politikaları üzerindeki Rusya hakimiyeti gibi. Bu nedenle Türkiyenin eli kolu bağlı aslında. Gazprom ve Putin masada neyi nasıl dizayn ederse Türk Akımı için o gerçekleşti. Bulgaristanın projeye dahil konusunda Türkiyeye herhangi bir şey soruldu mu mesela? Hayır.

Rusya kendi gazıyla NABUCCOyu gerçekleştirmiş oldu

Bulgaristanın bu projeye dahil olması ile gazın Sırbistan, Macaristan ve Avusturyaya erişeceğini belirten Varol Bu bildiğimiz NABUCCO doğal gaz boru hattı projesinin resmen Rusyanın kendi gazıyla gerçekleştirilmesi olacak. Bakınız jeopolitik denge nasıl değiştirilir; işte aynen böyle. diyor.

Türkiyenin bu gaz ticaretinin boru hattı kısmında ve alıcı konumunda kaldığını savunan Varola göre gazı alıp üçüncü ülkelere satma vizyonu henüz Türk hükümetinde oluşmuş değil.

Kanal İstanbul ABD değil Rusyanın istediği şey olabilir

Rusyanın Türk Akımı ile uydu gibi Trakya'ya yerleşeceğini anlatan Varol Moskovanın burayı bir hub gibi kullanacağını dile getirerek konunun Kanal İstanbul ile endişe verici şekilde bağlantısı olabileceğine değiniyor:

Nasıl mı? Çünkü Türk Akımı sadece bir boru hattı projesi değil aynı zamanda bir depolama sistemi projesi. Trakya'ya büyük bir depo kurulacak. Bu depoyu kimin yöneteceğine dair Türkiye'de hiçbir açıklık, şeffaflık ve tartışma yok. Hiçbir şey konuşulmuyor ama benim tahminim bu depoda yönetici seviyesinde Rusların olacağı onların altında çalışanların Türkler olacağı. Akkuyu nükleer santral projesinde nasıl ki Rus teknikerler ön planda yönetim kademesinde ama Türkleri de işe alıyorlar bunun gibi. Eskiden Ukrayna'da da sistem böyleydi. Diplomasiyi okuyan insanlar Kanal İstanbul'u Amerikan baskısı olarak görüyorlar ama aslında 12 milyar euroluk boru hattını döşeyen Rusya. Trakya'ya en az 10 milyar metreküplük bir doğal gaz sahası inşa edecek olan Rusya. Acaba bu Rusya şimdi Montrö'ye nasıl bakıyor? Kendi malını korumak isteyecek. Akkuyu için benzer koruma taleplerinin konuşulduğunu kulis bilgisi olarak biliyoruz. Montrö'nün imzalanmasının sebebi unutmayın ki Rusyanın boğazlarda üs istemesiydi. Montrö anlaşması Rusyanın yatırımlarını

korumaya yetecek mi? Yoksa Rusya Türkiyenin kıyılarında rahat şekilde askeri bir varlık oluşturabilmek için bu anlaşmanın değişmesini talep edebilir mi? Yani Kanal İstanbul buna yol açabilir mi?

Türkiye-İran ilişkilerinde de sıkıntıya yol açabilir

Varola göre Türkiye için olaşabilecek bir başka sıkıntı da İran hattı çünkü Varol Türk Akımı tam kapasite çalışınca arz fazlası oluşacağını söylüyor:

TANAPtan da gaz geliyor çünkü. Hem arz fazlası oluşacak hem Türk ekonomisi büyümüyor. Bunun üzerine bizim İran gazında aldığımız istisnai hak göze batacak. Bize diyebilirler ki Siz artık fazla gazınıza kavuştunuz yavaş yavaş şu İran gazını azaltın bakalım. Biz enerji kaynaklarını çeşitlendirmek istiyoruz oysa. Bu noktada Türkiye-İran ilişkileri ne olacak? Bölgede oldukça hassas bir dönemden geçiliyor malum.

Euronews

Kaynak/Source: